

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความแปลกแยกในการทำงานของพนักงานสอบสวน:
ศึกษากรณีเฉพาะพนักงานสอบสวน สังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล

ร้อยตำรวจโท ธรรมนิติ ผายคำ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาสังคมวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-639-650-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

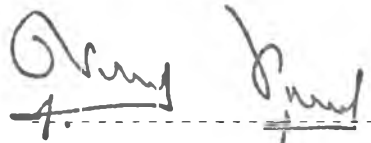
**FACTORS AFFECTING THE ALIENATION OF METROPOLITAN
POLICE INVESTIGATORS**

Lt.Pol. Thammaniti Paikam

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Sociology
Department of Sociology and Anthropology
Graduate School
Chulalongkorn University
Academic Year 1998
ISBN 974-639-650-1**

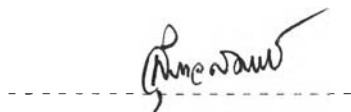
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความแปลกแยกในการทำงานของพนักงานสอบสวน
ศึกษากรณีเฉพาะพนักงานสอบสวน สังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล
โดย ร้อยตำรวจโท ธรรมนิติ ผายคำ
ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาวดี มิตรสมหวัง

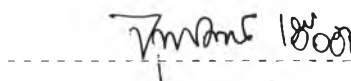
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์นายแพทย์ศุภวัฒน์ ชุตินวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.งามพิศ สัตย์สงวน)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาวดี มิตรสมหวัง)

..... กรรมการ
(อาจารย์ จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย)

ธรรมนิติ ผายคำ, ร้อยตำรวจโท : ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความแปลกแยกในการทำงานของ
พนักงานสอบสวน ศึกษากรณีเฉพาะพนักงานสอบสวนสังกัดกองบัญชาการตำรวจ
นครบาล (FACTORS AFFECTING THE ALIENATION OF METROPOLITAN
POLICE INVESTIGATORS) อ.ที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุภาวดี มิตรสมหวัง,
176 หน้า. ISBN 974-639-650-1.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงระดับความแปลกแยกในการทำงานของ
พนักงานสอบสวนที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานีตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล โดยมุ่งศึกษา
ความสัมพันธ์ของความรู้สึกแปลกแยกกับปัจจัยภูมิหลัง และปัจจัยโครงสร้างในการทำงาน เครื่องมือใน
การวิจัยมี 2 ชนิด ได้แก่แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่
พนักงานสอบสวนที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานีตำรวจนครบาล ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 246 คน จาก 45
สถานี และจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จำนวน 20 ราย

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยได้ใช้การทดสอบค่าไคสแควร์ เพื่อ
ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภูมิหลังทางสังคมกับความรู้สึกแปลกแยก และใช้การวิเคราะห์ความ
ถดถอยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยโครงสร้างที่ใช้ในการศึกษา 4 ตัว คือ การมีส่วนร่วมในการ
ทำงาน ความมีอิสระในการทำงาน ความเคร่งครัดต่อระเบียบแบบแผนในการทำงาน และความจำเป็น
ในการทำงานกับความรู้สึกแปลกแยก

ผลการวิจัยพบว่า พนักงานสอบสวนในกองบัญชาการตำรวจนครบาลมีความรู้สึก
แปลกแยกอยู่ในระดับต่ำ และในการทดสอบค่าไคสแควร์ ปัจจัยภูมิหลังทางสังคม ได้แก่ อายุ ระดับ
การศึกษา และระยะเวลาเป็นพนักงานสอบสวน ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความรู้สึก
แปลกแยก จากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยโครงสร้างกับความรู้สึกแปลกแยก โดยการใช้
การวิเคราะห์ความถดถอยแบบง่าย และการทดสอบด้วยการใช้การวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุ
ปรากฏว่า ปัจจัยโครงสร้าง 4 ตัว ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการทำงาน ความมีอิสระในการทำงาน
ความเคร่งครัดต่อระเบียบแบบแผนในการทำงานและความจำเป็นในการทำงาน มีเพียงความเคร่งครัด
ต่อระเบียบแบบแผนในการทำงานเท่านั้นที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกนั้นทุกตัว
มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อความรู้สึกแปลกแยกใน
การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ความจำเป็นในการทำงาน ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลน้อยคือ ความมีอิสระในการทำงาน
โดยเฉพาะความจำเป็นในการทำงานและการมีส่วนร่วมในการทำงานสามารถร่วมกันอธิบายความ
แปรปรวนของความรู้สึกแปลกแยกได้ร้อยละ 26.4

ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
สาขาวิชา สังคมวิทยา
ปีการศึกษา 2541

ลายมือชื่อนิติศ จ.ต.ท. นิติศ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา (นิติศ)
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

๘3970679324 : MAJOR SOCIOLOGY

KEY WORD: ALIENATION/INVESTIGATORS.

THAMMANITI PAIKAM, POLICE LUITENANT : FACTORS AFFECTING THE ALIENATION OF METROPOLITAN POLICE INVESTIGATORS. THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF. SUPARVADEE MITRSOMWANG, Ph.D. 176 pp. ISBN 974-639-650-1.

The purpose of this thesis is to study the degree of Metropolitan Police investigators alienation, focusing on the relationship between social background factors, structural factors and alienation. Questionnaires and interviews were two methods used in data collectors. The sample groups consisted of 246 Metropolitan Police investigators, randomly selected from 45 Metropolitan Police stations, and 20 more interviewed in depth.

In data analysis Chi-square tests were used to study the relationship between social background factors and sense of alienation, and multiple regression analysis was used to study the relationship between 4 structural factors (participation, autonomy, formalization and routinization) and sense of alienation.

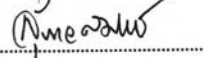
It was found that the alienation of Metropolitan Police investigators was low, and the Chi-square test results showed that social background factors (age, education level, investigator tenure) were not significantly related to sense of alienation. As for the relationship between structural factors and sense of alienation, the results of simple and multiple regression analysis showed that only formalization was not significantly related to sense of alienation, the others were. The structural factors having the strongest effect upon sense of alienation was "routinization" and "autonomy" the least. Especially, routinization and participation were able to explain 26.4 % of variation in sense of alienation collectively.

ภาควิชา..... สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา.....

สาขาวิชา..... สังคมวิทยา.....

ปีการศึกษา..... 2541.....

ลายมือชื่อนิสิต..... จ.ต.ท. .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดี ก็เนื่องจากข้าพเจ้าได้รับความช่วยเหลือจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาวดี มิตรสมหวัง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้า ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าให้คำปรึกษาแนะนำข้อคิดเห็นที่มีคุณค่าหลายประการ ทั้งได้ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่างดีตลอดมา จนการศึกษาได้เสร็จสิ้นสมบูรณ์

ในการศึกษาครั้งนี้ ยังได้รับความกรุณาในการปรับปรุงแก้ไขสิ่งบกพร่องหลายประการของวิทยานิพนธ์จากคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาได้รับเป็นกรรมการวิทยานิพนธ์ 2 ท่านด้วยกัน คือ รองศาสตราจารย์ ดร.งามพิศ สัตย์สงวน หัวหน้าภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา และอดีตผู้อำนวยการวิจัย ฝ่ายสังคมศาสตร์และมานุษยศาสตร์ ฝ่ายวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และอาจารย์จตุรรัตน์ เอื้ออานวย ที่คอยให้คำแนะนำและปรับปรุงแก้ไข รวมทั้งข้อเสนอแนะต่าง ๆ ได้ทำให้ผลงานวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้ามีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ยังมีอาจารย์หลายท่านในภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ทางด้านสังคมวิทยาให้แก่ข้าพเจ้า และได้ให้ความกรุณาให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำตลอดถึงความห่วงใยในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ของข้าพเจ้า ซึ่งทำให้ข้าพเจ้ามีความมานะอดทนในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จตามที่ปรากฏอยู่นี้ และขอขอบคุณอาจารย์ เอกรินทร์ ศิริไพลย์ ซึ่งได้ให้คำแนะนำในการทำสถิติเพื่อการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้บังคับบัญชาในสถานีตำรวจนครบาลพญาไท ผู้บังคับบัญชาในกองกำกับการอำนวยการ กองบังคับการตำรวจนครบาล 1 และผู้บังคับบัญชาในกองกำกับการ 2 กองบังคับการปกครอง โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ที่สนับสนุนในการศึกษาต่อ และขอขอบคุณข้าราชการตำรวจทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม เป็นอย่างดี

ประการสุดท้ายขอกราบขอบพระคุณ เบิดา-มารจา ของข้าพเจ้าที่เป็นกำลังใจให้ข้าพเจ้าจนสำเร็จการศึกษา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ม
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	7
1.3 ขอบเขตการวิจัย.....	8
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2 แนวความคิด ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	9
2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับความแปลกแยก.....	9
2.1.1 ความหมายของความแปลกแยก.....	9
2.1.2 ความเป็นมาของแนวความคิดเกี่ยวกับความแปลกแยก.....	13
2.1.3 ผลของความแปลกแยกของคนในสังคม.....	24
2.2 กองบัญชาการตำรวจนครบาลและโครงสร้างหน้าที่ของสถานีตำรวจ ในฐานะที่เป็นองค์กร.....	28
2.2.1 กองบัญชาการตำรวจนครบาล.....	28
2.2.2 โครงสร้างและการบริหารงานในสถานีตำรวจนครบาล.....	30
2.2.3 พนักงานสอบสวนแลอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน.....	34
2.3 ผลเสียของระบบการทำงานในองค์กรแบบราชการ.....	43
2.4 แนวความคิดเกี่ยวกับความขัดแย้ง.....	45
2.5 งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	47
2.5.1 งานวิจัยในต่างประเทศ.....	47

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.5.2 งานวิจัยในประเทศ	49
2.6 กรอบแนวความคิดในการวิจัย	53
2.7 สมมติฐานในการวิจัย	55
2.8 การนิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย	66
3 ระเบียบวิธีการวิจัย	69
3.1 หน่วยในการวิเคราะห์	69
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	69
3.3 วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	72
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	78
3.5 การวิเคราะห์และการประมวลผลข้อมูล	79
3.6 สถิติที่ใช้ในการวิจัย	79
4 ผลการศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูล	81
4.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจากการตอบแบบสอบถาม	81
4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของปัจจัยโครงสร้าง	87
4.3 การพรรณนาเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับความรู้สึกแปลกแยก	103
4.4 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย	120
4.5 การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะลึก	141
5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	151
5.1 ผลการศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรอิสระ	151
5.2 สรุปผลการวิจัย	153
5.3 ข้อเสนอแนะ	154
รายการอ้างอิง	158
ภาคผนวก	162
ภาคผนวก ก.	163
ภาคผนวก ข.	164
ภาคผนวก ค.	172
ประวัติผู้วิจัย	176

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงรายชื่อสถานีดำรวจในกองบัญชาการตำรวจนครบาล.....	70
2	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ.....	82
3	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ.....	82
4	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา.....	83
5	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่ง.....	84
6	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระยะเวลาการเป็นพนักงานสอบสวน.....	85
7	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน.....	86
8	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนก ตามการมีส่วนร่วมในการทำงาน.....	88
9	แสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมในการ ทำงาน.....	90
10	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนก ตามความมีอิสระในการทำงาน.....	92
11	แสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความมีอิสระในการ ทำงาน.....	94
12	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนก ตามความเคร่งครัดต่อระเบียบแบบแผนในการทำงาน.....	96
13	แสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความเคร่งครัดต่อ ระเบียบแบบแผนในการทำงาน.....	98

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
14	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความจำใจในการทำงาน.....	100
15	แสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความจำใจในการทำงาน.....	102
16	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความรู้สึกไร้อำนาจ.....	104
17	แสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความรู้สึกไร้อำนาจ.....	106
18	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความรู้สึกไร้ความหมาย.....	108
19	แสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความรู้สึกไร้ความหมาย.....	110
20	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความรู้สึกไร้บรรทัดฐาน.....	112
21	แสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความรู้สึกไร้บรรทัดฐาน.....	114
22	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความรู้สึกโดดเดี่ยวทางสังคม.....	116
23	แสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความรู้สึกโดดเดี่ยวทางสังคม.....	118
24	แสดงระดับความรู้สึกแปลกแยก.....	119
25	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร.....	120
26	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับระดับความรู้สึกแปลกแยก.....	122
27	การวิเคราะห์ความถดถอยแบบง่าย ระหว่างอายุกับความรู้สึกแปลกแยก.....	124
28	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับระดับความรู้สึกแปลกแยก.....	125
29	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการเป็นพนักงานสอบสวนกับระดับความรู้สึกแปลกแยก.....	126

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
30	การวิเคราะห์ความถดถอยแบบง่ายระหว่างการมีส่วนร่วมในการทำงานกับความรู้สึกแปลกแยก.....	128
31	การวิเคราะห์ความถดถอยแบบง่ายระหว่างความมีอิสระในการทำงานกับความรู้สึกแปลกแยก.....	129
32	การวิเคราะห์ความถดถอยแบบง่ายระหว่าง “ความเคร่งครัดต่อระเบียบแบบแผน” กับความรู้สึกแปลกแยก.....	130
33	การวิเคราะห์ความถดถอยแบบง่ายระหว่าง “ความจำเป็นในการทำงาน” กับความรู้สึกแปลกแยก.....	131
34	แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน.....	133
35	การวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม.....	134
36	การวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุระหว่างตัวแปรอิสระกับความรู้สึกไร้อำนาจ.....	136
37	การวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุระหว่างตัวแปรอิสระกับความรู้สึกไร้ความหมาย.....	137
38	การวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุระหว่างตัวแปรอิสระกับความรู้สึกไร้บรรทัดฐาน.....	138
39	การวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุระหว่างตัวแปรอิสระกับความรู้สึกโดดเดี่ยวทางสังคม.....	139

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แสดงแนวความคิดเกี่ยวกับความแปลกแยกในการทำงานทางสังคมวิทยา.....	27
2	แสดงการแบ่งส่วนราชการกองบัญชาการตำรวจนครบาล.....	29
3	แสดงโครงสร้างและสายการบังคับบัญชาของสถานีตำรวจนครบาลที่หัวหน้าสถานีตำรวจมีระดับตำแหน่งผู้กำกับการ.....	32
4	แสดงโครงสร้างและสายการบังคับบัญชาของสถานีตำรวจนครบาลที่หัวหน้าสถานีตำรวจมีระดับตำแหน่งรองผู้กำกับการ.....	33
5	แสดงกรอบแนวความคิดในการวิจัย.....	54